

MÚA DÂN GIAN TRONG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA CỦA NGƯỜI KHMER

PHƯƠNG NGHI

Động tác tay múa theo vòng của điệu múa sôi động Saravan.

Người Khmer ở Nam bộ vốn có nền văn hóa nghệ thuật rất độc đáo, đa dạng đã phát triển khá lâu đời, trở thành một món ăn tinh thần không thể thiếu trong đời sống xã hội của bà con dân tộc và luôn được bảo tồn, phát huy. Đối với người Khmer, nghệ thuật múa là sản phẩm văn hóa tinh

thần độc đáo vừa mang tính thiêng liêng, vừa là nhu cầu tinh thần sau những giờ lao động. Người Khmer sinh ra đã biết múa hát, có rất nhiều điệu múa như Rămvông (múa vòng tròn), Lămleo, Saravan... gọi chung là múa dân gian.

Vào những dịp lễ tết truyền thống của dân tộc hay nghi thức

mừng nhà mới, đám cưới, người Khmer thường tổ chức múa hát tập thể, tạo nên không khí giao lưu phấn khởi, đoàn kết trong cộng đồng. Theo Nhà nghiên cứu văn hóa Khmer tỉnh Trà Vinh ông Sang Sết cho biết: Người Khmer có 2 loại hình múa: múa sinh hoạt cộng đồng hay gọi múa dân gian và múa sân khấu cung đình. Nếu như múa cung đình khoa học, uyên thâm, trang trọng và mang tính cổ kính. "Còn múa dân gian với những động tác thoải mái, lạc quan, yêu đời và luôn có tính chất hóm hỉnh. Mỗi người Khmer từ nhỏ đã thấm nhuần trong máu những điệu múa dân gian do ông bà chỉ dạy, những điệu múa này hầu như người Khmer nào cũng biết. Ngày nay, loại hình múa dân gian vẫn được gìn giữ và lưu truyền rộng rãi trong đời sống sinh hoạt của cộng đồng phum, sóc của người Khmer ở các tỉnh khu vực Đồng bằng sông Cửu Long" - ông Sang Sết nói.

Các điệu múa dân gian tiêu biểu của đồng bào Khmer Nam

Múa dân gian bà con Khmer rất thích, học rất dễ vì điệu múa luôn có tính chất hóm hỉnh.

bộ, có các động tác khá đơn giản nên mọi người dễ bắt chước để có thể hoà nhập được ngay. Vào những dịp lễ tết truyền thống của dân tộc, khi tiếng trống hoặc nhạc Ngũ âm vang lên, từng đôi trai gái, già trẻ cùng uyển chuyển hòa mình vào những điệu múa tập thể rất mềm mại và duyên dáng. Điệu múa sinh hoạt đầu tiên được nhiều người biết đến là Răm vòng hay còn gọi là múa Lâm Thân, có nghĩa là múa vòng tròn, từng đôi trai gái vừa múa, vừa quay lại nhìn nhau thật tình tứ, thể hiện sự quấn quýt. Các động tác của nữ khi múa lượn 2 cánh tay ra trước ngực, còn nam thì lượn cánh tay rộng ra như để che chở cho người bạn múa của mình. Kết hợp với chân, chân nào phía trước thì tay đó ở dưới thấp và ngược lại.

Tiếp theo là múa Lăm Leo còn gọi là múa Lào. Điệu múa này có phần sôi động, rộn rã về tốc độ và các động tác trong khi múa. Động tác múa cũng giống như Răm Vòng, một tay Chíp hay còn gọi là bắt – lòng bàn tay ngửa lên trên, dùng ngón tay cái và ngón trỏ áp sát vào nhau bằng một lực đủ căng ba ngón kia ra hướng; một tay Rồn hay còn gọi là che – dùng một lực áp sát các ngón vào nhau

như tư thế che nắng nhưng bằng lòng bàn tay và cứ hoán chuyển tư thế đó giữa hai tay trong các bước chân thể hiện sự kết hợp hài hòa của người biểu diễn.

Một điệu múa sôi động khác là múa Saravan. Động tác múa chủ đạo là nhấn cổ tay theo từng phách nhạc, đặc điểm thường múa theo vòng, múa hàng, múa đôi hay múa đối mặt nhau theo đội hình hàng ngang đuổ nhau theo lối lên xuống hay trái phải. Vị trí hai tay có lúc dang rộng ngang vai, lúc thả buông xuôi theo thân người, có lúc hai tay chéo nhau trước bụng và hai cổ tay nhấn đều như chim én vỗ cánh. Ngoài các điệu múa tiêu biểu trên, trong nghệ thuật múa dân gian còn có các điệu khác như: múa xúc tép sử dụng dụng cụ là chiếc xà niêng (Chniêng), múa gáo dừa (Khô Trolôt), múa gặt lúa (Caséko), múa trống Sadăm, múa Yak (múa Chăn), múa mở rào trong nghi lễ cưới của người Khmer...

Các điệu múa dân gian gần gũi với mọi người nên du khách có thể dễ dàng hòa chung không khí tại các buổi biểu diễn của đồng bào người Khmer. Tuy vậy, khi tham gia múa, mọi người cũng phải tuân theo một số nguyên tắc nhất định: Người ít tuổi, địa vị thấp hơn sẽ ra

múa trước, sau đó mới tiến đến mời các vị quan khách, người cao tuổi ra múa giao lưu. Đội hình múa di chuyển càng nhiều vòng, động tác múa càng nhanh hơn theo nhịp trống. Khi trống ngừng, mọi người cùng dừng lại chấp tay chào nhau rồi trở về vị trí cũ.

Trải qua hàng trăm năm tồn tại, dù hiện nay có nhiều loại hình giải trí hiện đại ra đời, song các điệu múa dân gian Khmer vẫn được nhiều người yêu thích. Người Khmer có thể tổ chức múa

Động tác tay Rồn trong điệu múa Răm Vòng.

ở mọi nơi từ sân khấu rực rỡ, sân chùa hay sân nhà vào những dịp lễ, tết, ngày vui... Hầu hết các điệu múa truyền thống đều có tính vui nhộn được thể hiện qua sự phối hợp nhịp nhàng, sinh động của các động tác tay chân theo từng điệu nhạc. Các điệu múa dân gian của đồng bào Khmer có thể múa thành vòng tròn hoặc múa thành hàng và không giới hạn số người tham gia.

Lòng bàn tay ngửa lên trên, dùng ngón tay cái và ngón trỏ áp sát vào nhau của động tác múa Lăm Leo nhanh và sôi động.